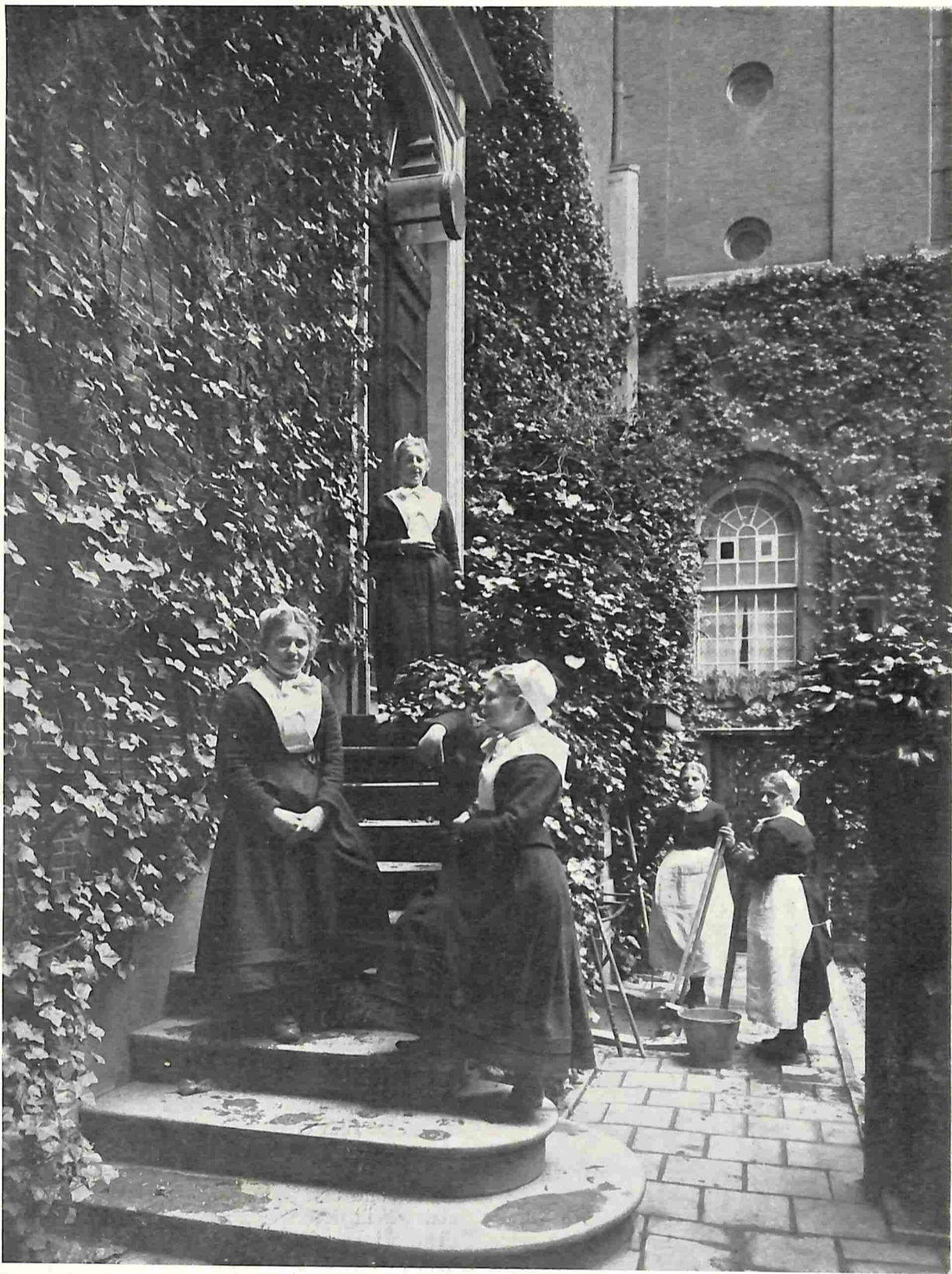

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 48.

ZATERDAG 27 NOVEMBER 1920.

*IETS OVER AMSTERDAMSCH E WEEZEN.
DRIE MEISJES VAN HET R. K. MAAGDENHUIS IN HAAR GEWONE HUIS OF UITGAANSKLEEDING.
RECHTS TWEE MEISJES IN WERKKLEEDING.*

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (9), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 566
HET BLOKHUIS EN ZIJNE BETEKENIS VOOR DEZEN TIJD, DOOR FRITZ ABEL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 568—572
VAN DE AZTEKEN, DOOR THEO DE VEER	BLZ. 570
IETS OVER AMSTERDAMSCH E WEEZEN, DOOR S., GEÏLL. BLZ. 565, 573—575	
DE KOMMA, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 574
HOE DE DIEREN SPREKEN (I), DOOR WILLIAM J. LONG, VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	„ 575
DE BORG MENKEMA BIJ UITHUIZEN, ILLUSTRATIE	„ 576

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Bloembladen van Lao-Tze.

9) DOOR J. ALLAN DUNN.

„ZEGT u mij nu eens precies wat eigenlijk uw professie is, mijnheer Keeler,” vroeg het meisje. „Onderzoeker of avonturier?” „Ik zou mijzelf liever den naam geven van een gewonen zwerver,” antwoordde Keeler. „Aan het woord avonturier kleeft een soort van smet, iets dat zweemt naar chicane. Noem mij een zwerver, een die gezegend is — of beladen — met een onwederstaanbaren drang tot reizen en trekken. Een avonturier is iemand die gevaren trotseert uit winstbejag, en die niet kieskeurig is in de middelen waarop hij die winst maakt. Ik heb veel op het spel gezet, maar tot dusverre heeft mijn cosmische steen nog te doelloos gerold, om genoeg mos te verzamelen voor een gemakkelijke rustplaats.”

„En indien dit het geval ware geweest, zoudt u er als een echte zwerver toch niet blijven. Is het dan alléén om het genot van gevaren te trotseeren dat u zooveel reist, en niet uit winstbejag?”

„Eenerzijds ben ik van Schotsche afkomst, dat wil zeggen, niet onverschillig voor geld. En ik ben niet rijk, en het kost zeer veel om in onbeschaafde streken te reizen. Ik moet trachten zoo te handelen; dat mijn uitstapjes de kosten dekken.”

De blik welke zij op hem wierp, hield een belangstelling in welke niet persoonlijk of toevallig was. Er lag iets anders achter verborgen, dat hem raadselachtig toescheen.

„Ik zou ook graag in die verre streken doordringen,” zeide zij. „Zou ik het wagen, met mijn kennis van de taal naar de binnenlanden te gaan, mijnheer Keeler?”

„De officieele taal is natuurlijk het Mandarijnsch, maar u zoudt ook nog verschillende dialecten moeten leeren. En u zoudt uw ras en sexe moeten verbergen. Vrouw te zijn is in China een groot struikelblok, in tegenstelling met het Westen, waar het een groot voorrecht is. En u zoudt de kleur van uw oogen niet kunnen veranderen.”

„Daar bent u in het voordeel. Ik denk dat u dikwijls voor een inboorling bent doorgestaan, mijnheer Keeler?”

„Soms moest ik dit doen. Maar ik zou u zulke uitstapjes sterk afraden.”

„U spreekt alsof u blij was naar huis terug te keeren. Wanneer vertrekt u?”

„Donderdag. Met de *Pride of Cathay*.”

„Hé, ik ook. Dat zal heel gezellig zijn!”

Keeler zag een verwonderden blik in Dorothy Sinclair's oogen, spoedig echter gevolgd door een van triomf. Zij had niet verwacht dat haar vriendin zoo spoedig zou vertrekken. De gedachte van een reis naar de binnenlanden scheen plotseling te zijn opgegeven. Had het meisje Keeler's raad zoo ernstig ter harte genomen, of was het Keeler zelf, die de groote attractie was? Zij was zeer verheugd, dat in het webbe, door haar voor huwelijksandidaten gewezen, eindelijk eens een vlieg was verward geraakt. Keeler echter geloofde niet, dat het Claire Arden om een intiemere kennismaking met hem te doen was, en de mededeeling omtrent haar vertrek een amoureuzen achtergrond had. Eerlijk gezegd scheen het hem eerder toe, dat zij met al haar vragen hem een verhoor had doen ondergaan en geen gewoon gesprek met hem had gevoerd. Ook . . .

„Ik heb anders uw naam niet op de passagierslijst gezien,” zeide hij.

Zij bloosde even en hief haar glas op.

„Ik had een mijner kennissen gevraagd, een plaats voor mij te bespreken voor het geval dat ik besloot met de „*Pride of Cathay*” te gaan. Ik vermoed dat hij zijn eigen naam gebruikte.”

Mevrouw Sinclair gaf het mystieke teeken der vrouwelijke vrijmetselarij en drie dames begaven zich naar het salon, terwijl de Chineesche bediende sigaren presenteerde. Weldra hoorde men de klanken eener piano, niet machinaal, maar met gevoel en techniek bespeeld. Daarop klonk een gedempt, fluweelzacht, doch rijk stemgeluid tot hen door:

„La vie est vaine.
Un peu d'amour,
Un peu de haine,
Et puis, bonjour!”

Bindloss keek op.

„Dat is Juffrouw Arden, nietwaar Bob?” vroeg hij. „Het is eene jonge dame met veel talenten. Het zou mij hoogst aangenaam zijn, indien je naar binnen gingt en de muziek voor haar wildet omslaan, of iets dergelijks, Bob. Het spijt mij, dat ik, ofschoon ik je gast ben, zoo vrijpostig moet optreden, maar ik moet een onderhoud hebben met Keeler en ik wil dadelijk beginnen.”

„Natuurlijk. Iets officieels?”

„Gedeeltelijk.”

„Ik ben er, of liever, ik ga. Houd hem niet te lang voor jezelf.”

Keeler stak een sigaar op, en genoot er van als van een lang ontbeerde luxe.

„Steek van wal, Bindloss, ik ben nieuwsgierig,” zeide hij.

„Ik ben het niet. Ik wil niet, dat je mij ook maar de geringste opheldering geeft. Ik geloof ook, eerlijk gezegd, niet, dat je dit zult doen. Dit is niet officieel, Keeler, tenminste nu nog niet voor zoover het mij betreft. Want dan zou ik er nota van moeten nemen. Ik ben niet in den Geheimen Dienst. En ik ben je vriend. Beschouw dit dus als een raadgeving, of als een grap van mij, wat je maar wilt.”

Keeler knikte, terwijl hij den ander een waarschuwend blik toewierp. De van veeren scharnieren voorziene deur, welke de provisiekamer met de eetkamer verbond, bewoog zachtjes naar voren, nauwelijks een paar centimeter, alsof iemand van de andere zijde er voorzichtig tegen aandrukte.

„Laat ons in Bob's kamer gaan,” stelde hij voor. „De jongen zal willen afnemen.”

„Iemand aan de deur?” vroeg Bindloss, toen zij in Sinclair's heiligdom waren gezeten. „Wie was het? De kok of de nieuwe jongen?”

„Dat kon ik niet zien.”

„Welnu, het past alles prachtig in elkaar. Zie je, Keeler, het nieuws dringt nogal gauw door de Koloniale kanalen van het Gouvernement. Misschien hebben wij ons eenige Chineesche methoden eigen gemaakt. Nu is het mij, door de Legatie te Peking, ter oore gekomen, dat iemand iets wil wegnemen, uit „Het rijk van het Midden,” dat voor China van groote waarde is. Ik weet niet wat het is, behalve dat het in nauw verband staat met de godsdienstige mysteriën. Jij weet meer af van Taoïsme en Boedhisme dan ik, en je kunt je voorstellen welk een groote waarde aan iedere reliquie gehecht wordt bij een ras waar één van Boedha's haren een aparten tempel

bezit en waar een tand een geheel menschenras kan regeereen, zooals b.v. op Ceylon. Dit „iets” nu, mag niet het land verlaten. De roover, zooals zij hem noemen van hun standpunt, heeft zijn identiteit goed verborgen gehouden, maar zij zitten hem op de hielen en het pad voor officieel ingrijpen hunnerzijds is reeds gebaad. Van „zekere zijde” zijn er toespelingen gericht tot aan onze Legatie. De *Hsing-Pu* en de *Wai-wu-Pu* stellen er beiden groot belang in. Je weet wat dat zijn?”

Keeler knipte met vaste hand de asch van zijn sigaar weg. „Het Departement der Bestrafingen en het Departement van Buitenlandsche Zaken. Gelooven zij dat die roover een Amerikaan is?”

„Zij schijnen er bijna zeker van te zijn. De *Li-Fan-Yuen*, het Departement van Toezicht over Thibet en omstreken, is er mede begonnen. Daarginds schijnen zij de zaken te hebben verward. Zij hadden een lang van tevoren beraamden valstrik voor den man klaar, doch hij is hun ontglipt. Nu zijn”, sprak hij met gedempte stem „de *Erh-mu-kuan* er op uitgestuurd.”

„De oogen en ooren van den Keizer, nu van den President, de Chineesche „Geheime Dienst”, zeide Keeler. „Ga voort.”

„Je weet hoe groot de macht is, dien zij bezitten. Als zij den man vinden, — zal hij verdwijnen.”

„Ik vermoed eerder, dat zij er meer op uit zijn het geheimzinnige reliquie in handen te krijgen, dan den man. Die Pekingsche Pinkerton's zijn niet heel handig. Zij hebben onze Amerikaansche politie-methoden aangenomen — of zijn ze voor geweest, Bindloss. Zij hechten er meer waarde aan het slachtoffer op te sporen, dan den boosdoener. Het is een speurhonden-bende die chantage pleegt.”

Bindloss zag hem met meer aandacht aan.

„Zij aarzelen nog met den eersten stap te doen, maar het zou mij niet verwonderen, indien ik den een of anderen dag van hooger hand werd verzocht, een officiële verklaring te toonen omtrent het doen en laten van den een of anderen Amerikaan die kort geleden in het binnenland is geweest, en misschien hem gevangen te houden, totdat hij een alibi kan bewijzen. Men heeft mij reeds nu, niet-officieel, gepolst. Het zijn niet louter dwazen die behooren tot de *Erh-mu-kuan*. Een hunner is werkelijk heel knap, Iisu-Fuan, de *Le Cocq* van China. Hij was in Thibet, dat zooals je weet, onder Chineesche Heerschappij staat.”

„Ik heb van dat heer gehoord. Maar wat heeft dat alles met mij te maken?”

„Dat weet ik niet. Ik wil het zelfs niet weten. Ik riskeer zeer veel, door vanavond in het geheim met je te praten. Als je echter in deze zaak bent betrokken, — zou ik niet wachten op de „Cathay.”

„Wat zou jij willen doen? Zwemmen?”

„Ik zou *iets* doen. In ieder geval zou ik niet naar Japan gaan. Waar het Taoïsme en het Boedhisme uiteenloopen, weet ik niet precies. De priesters onderling zijn echter vriendschappelijk genoeg jegens elkaar gezind, en ik weet dat dit „iets” te maken heeft met de wortels van beider godsdienstvormen.”

Er werd aan de deur getikt.

„Daar is Mevrouw Sinclair om mijn scalp”, sprak Bindloss. „Een goed verstaander heeft van een half woord nodig. Ik wenschte, dat de „Cathay” vanavond onder zeil ging.”

„Ik ook. Ik zou graag gauw thuis zijn. Als je ons allen nu toch wilt beschermen, oude jongen, zou je mij dan misschien nog één raad willen geven? Vóór dat alles te officieel wordt,” zeide Keeler, de deur openend.

Het was niet hun gastvrouw, doch de Chineesche jongen die hen aan hun gezelschapsplichten kwam herinneren. Keeler had de deur op slot gedaan, en zij hadden te zacht gepraat, om bevreesd behoeven te zijn, dat hun gesprek was afgeluisterd.

„Ik zal je nog één raad geven,” zeide de Consul, „ofschoon ik je misschien niets nieuws vertel. Jij bent niet de eenige, die hiermee te maken heeft. Juffrouw Arden is op de een of andere manier eveneens in deze zaak betrokken, ofschoon ik voor elke handeling harerzijds, sedert haar aankomst hier, nu twee maanden geleden, kan instaan. Je moet haar, op vriendschappelijke wijze, terdege in het oog houden.”

„Dank je, kerel. Je weet hoe zeer ik al je belangstelling waardeer.” Keeler legde de hand op den schouder van den ander, en samen gingen zij naar het salon; zijn handdruk bevestigde de oprechtheid van Keeler's woorden.

HOOFDSTUK VII.

„HOUT BINNENGAAN.”

De vier gasten keerden in Bindloss' automobiel huiswaarts, en zetten Claire Arden aan haar hotel en Keeler aan zijn Club af. Deze laatste grendelde de deur van zijn kamer en bevestigde er nog bovendien een klein, metalen veiligheidsslot aan. De hooge openslaande ramen die op de galerij uitkwamen, stonden volgens de gewoonte open. De blinden waren gesloten en saamgehouden door een gewone klink.

Hieraan veranderde hij niets, doch hij bracht nog een draad aan tusschen de drempels. Dit keer was deze niet van zijde, doch van fijn koperdraad, in sterke schroefoogen vastgemaakt. Hij plaatste zijn schoenen op de planken van zijn kast en hing zijn kleeven aan de hangers, nadat hij zijn pongé zijden pyama had aangetrokken. Onder zijn matras en onder het bereik van zijn rechterhand, legde hij zijn Browning met den veiligheidshefboom los. Hij was vermoeid als een afgejakkerde hond na de jacht, en hoopte te kunnen slapen, wel wetend dat zijn zintuigen toch de wacht zouden houden, zooals gewoonlijk. Daarop soesde hij in, zijn hersenen pijnigend omtrent Claire Arden. Zij was alleen op reis, dit was hij te weten gekomen. Zij had kennissen van vroeger jaren opgezocht en bezat veel introductiebrieven voor Shanghai. En zij was hier acht weken geweest, een week voor het telegram.

Hij had Mac Vea gezegd, wanneer hij meende te kunnen aankomen, op zijn vroegst. En hij was twee maanden dien termijn ten achter. Acht weken. Was zij een spion? En indien zulks zoo ware, had Mac Vea dan zelf haar gezonden, of was zij een werktuig van Hsu-Fuan en de *Erh-mu-kuan*? Het was een bekeerd feit, dat vrouwen zoowel als mannen, voor een flinke som gelds in de Oostersche diplomatie een rol hadden gespeeld.

Tusschen het middernachtelijk uur en het aanbreken van den morgen werd hij wakker, en, dadelijk op zijn „qui vive,” greep zijn hand naar de kolf van zijn vuurwapen. Er was een bijna onmerkbaar geluid tusschen de blinden geweest — en een lichte druk aan de klink. Hij ging door met geregeld en diep adem te halen, alsof hij sliep, wel wetend dat daarbuiten iemand luisterde.

Langzaam en bijna onmerkbaar gingen de blinden open, en een schaduw maakte aanstalten om de kamer binnen te glijden. Toen viel een in het koperdraad verward geraakte gedaante hals over kop in het vertrek. Keeler's vinger drukte op het electricch contactknopje. Hij sprong bliksem-snel uit bed en wierp zich op het spartelend lichaam van den kamerbediende met de agaatkleurige oogen. Zijn eene hand greep den slangachtigen pols, juist boven een lang, dun zwaard, de andere sloeg met de revolverkolf achter het oor van den indringer. De jongen zakte in elkaar. Keeler nam het slanke slappe lichaam op, en bond het vast aan het bed met de stevige riemen van zijn portemanteau. Toen de Chinees weer bij was gekomen, zag Keeler hem grijnslachend aan, en nam naast hem op het bed plaats, den kouden loop van den revolver tegen de slapen van den ander aandrukkend.

„Ik jou tweemaal vertellen wanneer jij mij voor den gek houden ik maken grooten, hoopen last. Zoo is het goed. Nu ik jou dooden gaan.”

De oogen van den jongen geleken op die eener slang.

„Mij niet probeeren stelen, mij niet willen dooden,” sprak hij onwillig.

„Neen? Brachten dus het zwaard alleen maar om het raam te openen? Beter, jij heel gauw vertellen, waarvoor jij komen.”

„U niet dooden?”

„Veel beter, jij gauw spreken,” herhaalde Keeler.

„Ik brengen een stuk papier.”

„Waar?”

„U kijken mijn borstzak.”

Keeler knoopte zijn kleed los, en vond een stukje rijstpapier. Er waren twee letterteekens op neergeschreven.

„Wie jou zeggen, dit brengen?” vroeg hij.

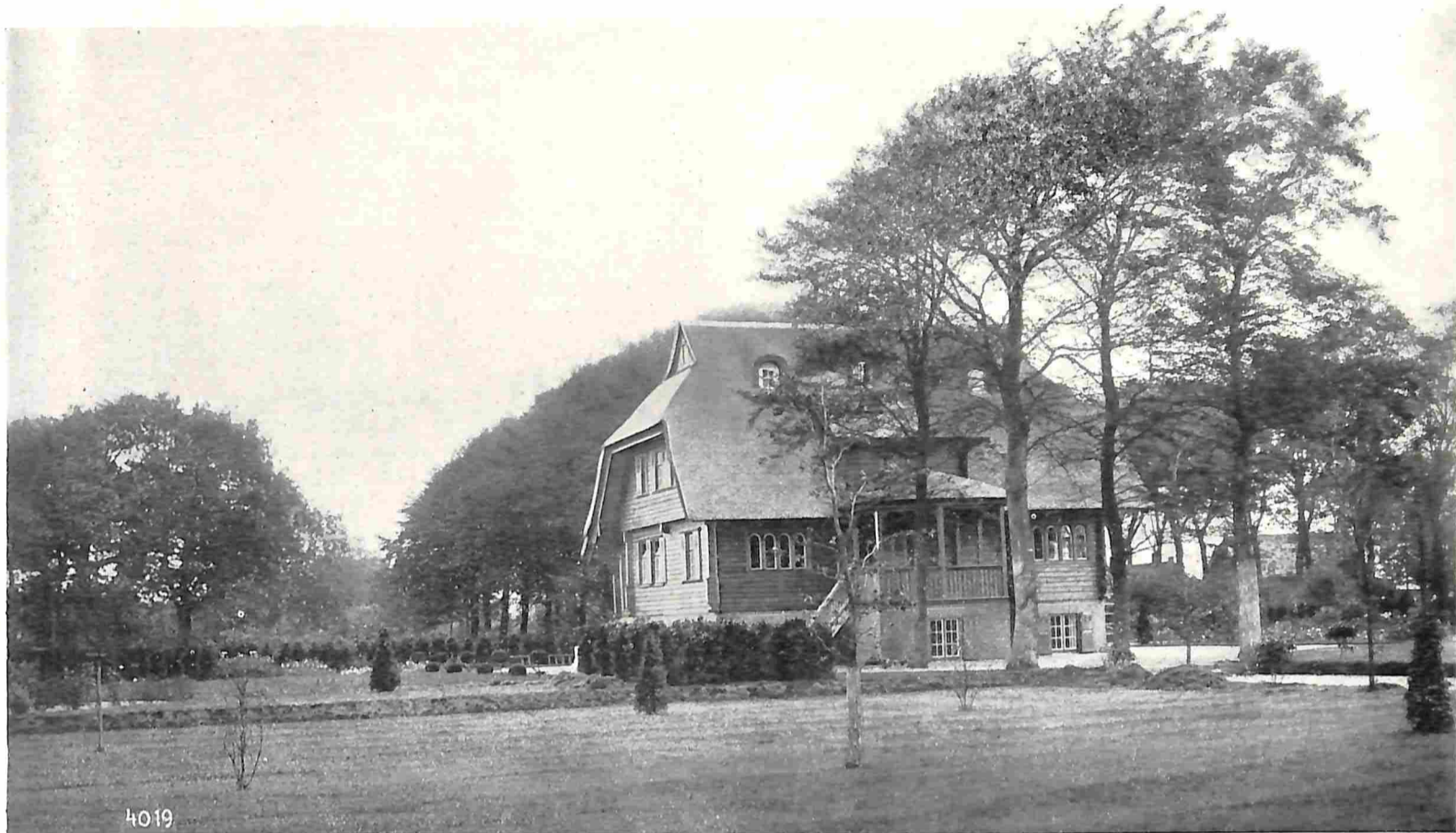
„Een man mij gisterenavond geven op het *fan-tan* plein. Hij mij geven tien *tael*, als ik dit stoppen onder kussen, terwijl u slapen.”

„O, zoo — Jij kennen dezen man?”

„Veronderstel ik hem nog zie eenmaal, ik kennen.”

„Dan jij hem vertellen, jij brengen papier zooals hij zeggen. En nu er uit!”

(Wordt vervolgd)

BLOKHUIS OP „NIJENBURG” TE HEILO.

Ontwerp van F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

HET BLOKHUIS EN ZIJNE BETEKENIS VOOR DEZEN TIJD.

TOEN ongeveer duizend jaar geleden, de Vikings met hunne draken-schepen de zeën bevoeren, maakte in het Noorsche land de bouwkunst een bloei-periode door. Het sterke geslacht dat tusschen de fjorden en rotsachtige bergwouden van Scandinavië onder harde levensvoorwaarden opgroeide, deed zijn invloed tot ver buiten de eigen landsgrenzen gelden. Niet slechts waren de oude Scandinaviërs meesters in de scheepsbouwkunst doch ook voor de thuisblijvende bevolking werden bouwwerken geschapen waarin iets van dat heroïsche lag dat nog heden bewondering afdwingt. De groote wouden waaraan Scandinavië ook nu nog zoo rijk is, leverden toen reeds een ideaal bouw materiaal en zoo werd het Noorsche land de bakermat van de houten bouwkunst, waarvan de hoogste bloei-periode ongeveer in het vroeg-middeleeuwsche tijdperk valt. In dien tijd vond men in het gansche Noorsche land de zoogenaamde staafkerken, uit stammen en balken opgebouwd, met steile daken en wier

gevels met drakenkoppen versierd werden. Van deze kerken zijn helaas nog slechts een twintigtal exemplaren tot op den huidige tijd overgebleven. Naast deze kerken namen de oude konings-burchten met hunne groote hallen een betekenisvolle plaats in de houten bouwkunst in. Deze koningshallen, die ons, als de voornaamste profane gebouwen der Noorsche oudheid en middeleeuwen, slechts uit sage en geschiedenis bekend zijn, stonden, evenals de staafkerken, onder den invloed van den romaanschen bouwtrant. Zij werden in de 11de en 12de eeuw zonder dat kosten of moeite gespaard werden gebouwd uitsluitend uit horizontaal op elkaar gestapelde larixstammen.

Welk een kracht, welk een rust, welk een durf en welk een karakter sprak uit deze gebouwen. In de groote, ruime hallen dezer burchten ontvingen de Vikings hun hoordlieden en werd krijgsraad gehouden; hier dronk koning Harald met zijn getrouwen bij het vlamvend haardvuur uit drinkhoornen het schuimend gerste-nat; hier woonde het volk, waarvan Felix Dahn zeide:

„.....dort gilt noch Eid und Ehre”.

In den laat-middeleeuwschen tijd geraakte de Noorsche houten bouwkunst onder zeer verschillende stijl-invloeden. Op de romaansche periode, welke de schoonste vormen schiep, volgde de gotische die ongeveer tot in de 16de eeuw reikte, waarna de Hollandsche en Noordduitsche renaissance hun invloed deden gelden.

Geheel onafhankelijk van de Noorsche houten bouwkunst, werd in Zwitserland, in Rusland en in Noord-Amerika in hout gebouwd en waren in die landen verreweg de meeste woningen van hout, al stond ook die bouwkunst zoowel uit een practisch als uit een aesthetisch oogpunt verre bij de Noorsche bouwkunst achter. Jammer genoeg ging, vooral in de 19de eeuw, deels als gevolg van houtgebrek, deels als gevolg van onkunde en algemeene aesthetische inzinking, de houten bouwkunst steeds verder achteruit.

Nadat echter de techniek in de laatste decaden de wereld stormenderhand veroverde, werd ook daardoor het ter hand nemen van deze oude, eerwaarde bouwkunst economisch en practisch wederom mogelijk, zoodat men tegenwoordig zoowel in het vlakke land als in de bergen, op schilderachtige

BLOKHUIS TE GÖTTINGEN.

Ontwerp en uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

plekjes de lieflijke houten blokhuisen wederom ziet verrijzen.

Bij de vervolmaking der techniek was het de taak van den scheppenden kunstenaar om voor de houten bouwkunst nieuwe vormen en nieuwe banen te vinden die zich zouden aansluiten aan de eischen van onzen tijd. Zijn taak werd vergemakkelijkt door het feit dat hout een zeer slechte warmte-geleider is, zoodat een houten woonhuis des winters gemakkelijk warm en des zomers aangenaam koel gehouden kan worden. Het hout is zulk een slechte warmtegeleider, dat, hield men slechts rekening met deze eigenschap, men de wanden van een blokhuis zeven maal dunner zou kunnen houden als die van een steenen huis. Een andere eigenschap van het blokhuis is dat als het langen tijd ledig en onbewoond is, niet die bedorven en duffe lucht optreedt die men zoo vaak bij onbewoonde steenen huizen aantreft. Dat dit voor zomer- en club-huizen, kortom voor niet altijd-door bewoonde gebouwen, van veel belang is, behoeft geen nader betoog.

In den allerlaatsten tijd wint het moderne blokhuis ook daardoor aan beteekenis dat voor het winnen en verwerken der bouwmaterialen in 't geheel geen kolen noodig zijn, hetgeen bij de fabricatie der materialen voor het steenen huis, zooals baksteen, kalk enz. juist in zoo hooge mate het geval is. De moderne fabriek die blokhuisen fabriceert gebruikt als krachtbron de warmte, verkregen door het verbranden der eigen houtafval, als zaagsel, krullen, enz. Het is wel eigenaardig dat tegelijkertijd de zeer ingenieuze werktuig-machines van den huidige tijd het daarenboven mogelijk gemaakt hebben de verouderde oorspronkelijk Noorsche bouwwijze der blokhuisen wederom toe te passen, een bouwwijze die tot voor betrekkelijk korten tijd geheel verlaten was omdat het aan de daarvoor noodige, tot in de hoogste mate geperfectioneerde machines, ontbrak en toepassing van uitsluitend handenarbeid natuurlijk uitgesloten was.

Hout is het allervoortreffelijkste bouw-materiaal dat bestaat, het is licht en het is sterk, het is een slechte warmte-geleider en het laat zich uiterst gemakkelijk machinaal bewerken. Bij goede voorbereiding, bewerking en inpregnering van het verwerkte hout kan het blokhuis een minstens honderd-jarigen levensduur bereiken. Zijn niet nóg de in het ongunstige Noorsche klimaat staande middeleeuwsche houten bouwwerken aanwezig en getuigen niet nóg de overigens betrekkelijk gebrekkig gebouwde Zaausche houten huizen van een uiterst langen levensduur?

De reeds boven aangehaalde machinale bewerking en verwerking van het hout maakt het mogelijk om een betrekkelijk groot gebouw in een tijd van 3 tot 4 maanden geheel gereed ter bewoning, te scheppen. De wanden van het moderne blokhuis bestaan uit balken of baddings, aan alle zijden geschaafd en aan de onderzijde van een sponning voorzien, die horizontaal op elkaar geplaatst worden; de zoo gevormde wanden worden door zoldering en dak belast, zoodat zij, daar zij geen enkel verticaal constructie-deel bevatten, bij eventueel krimpen van het hout absoluut dicht blijven. De bovenverdiepingen en het dak worden met grooten overhang geconstrueerd, waardoor niet alleen architectonische voordelen behaald worden, doch ook de lager liggende wand-vlakken beschut worden tegen ongunstige weers-invloeden. Als dakbedekking kunnen asphalt-papier, rubberoïd, dakpannen, leien, riet of houtspanen gebruikt worden, al naar gelang van de meer of mindere helling van het dak, van de plaats van het gebouw in verband met de omgeving, of van andere omstandigheden.

De behagelijkheid van het blokhuis wordt uitermate sterk beïnvloed door de interieur-behandeling en het afschilderen. Een zeer ruim arbeidsveld wordt hier den interieur-architect geboden die zijn fantasie den vrijen loop kan laten, wanneer hij er slechts voor zorgt dat hij bij het kleuraanbrengen op het hout in gele, bruine of roode tinten, de natuurlijke nerven van het hout zichtbaar laat en niet-dekkend schildert (beitsen). Alle versierselen en sterk-sprekende constructiedelen kunnen in felle kleuren wor-

BLOKHUIS TE RAUSCHEN AAN DE OOSTZEE.
Ontwerp van F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

den afgezet. Raamkozijnen en vensterluiken kunnen dekkend wit en groen worden afgeschilderd.

Paneel- en lambriseering, stof-bespanning en behang, bonte glas-in-lood-bezetting en rake afschildering kunnen gebruikt worden om die nooit volprezen gezelligheid te bereiken die juist het blokhuis bieden kan. Dat de interieur-architect zich bij zijn werk gaarne door de huisvrouw zal laten leiden en beïnvloeden spreekt vanzelf, immers zij is

BLOKHUIS OP „NIJENBURG" TE HEILO.
Ontwerp van F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

het die door haar smaak en door haar fijn gevoel voor haar dagelijksche omgeving, met allerlei doeken en gordijnen (o zeker, bont mogen zij zijn!) en door eenvoudige gebruiksvoorwerpen, die volmaakte harmonie tusschen het huis en zijn bewoners weet te bereiken, die den binnentredende zoo verkwikkend aandoet.

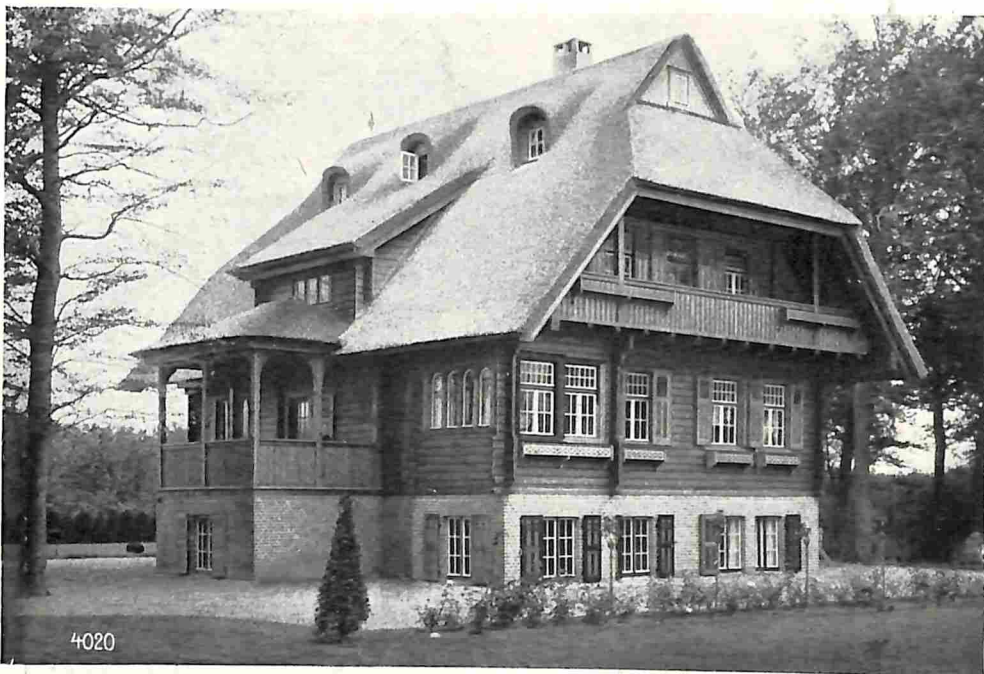
Van veel gewicht is ook de ligging van het houten huis: het verlangt een harmonieerende omgeving. Het met riet gedekte blokhuis op een boschweide of open plek tusschen het geboomte, het op een kloeken steenen onderbouw geplaatste hout-huis nabij de poorten der stad, elk op zijn wijze brengt het zijn bewoners rust en kracht. En zoude juist die groote rust die het blokhuis ademt niet zeer bijzonder tot uiting komen indien het aan of nabij een waterpartij geplaatst kan worden, waarvan de bewegelijkheid de kalmte en het beschermende van het huis accentueert?

De het blokhuis omringende tuin-aanleg zij vooral niet uitgevoerd in den stijl die aan groote-stads-tuinen aangepast is. Wilde en halfwilde natuurplanten, varens, lisch en lilies doch ook het naaldhout vinde toepassing.

Bij den bouw en het plaatsen en niet minder bij het bewonen en gebruiken van het houten blokhuis bedenke men dat ook die dingen, die onze materialistische tijd als zuiver stof-felijk aanvoelt, een ziel hebben. De ouden wisten het wel waarom zij in boom en struik en beek en meer en in elke bloem een goddelijk wezen zochten, waarom zij ook in hunne huizen zich de goden dachten. Laten wij van hen leeren, laten wij de liefelijke gestalten van hunne fantasie tot ons en ook tot onze woning toe. . . . wij zullen hun er dankbaar voor zijn. Want dan vertellen misschien de houten wanden van ons blokhuis van moeder Natuur die hen schiep, van den regen die hen laafde, van de sneeuw die hen beschermend dekte, van de felle vorst en de bittere koude die hen hardde, van de stormen die hunne kruinen zwiepend omstriede, van de zachte lentekoelte die van verre landen kwam en streelde en van de lieve zon die heel de groote aarde verwarmde en. . . . zegende. Hebben wij eerst den weg tot de natuur in al zijn ontzagwekkenden eenvoud en kracht teruggevonden, dan kennen wij de verjongende bron, waarin onze ziel zich laven en reinigen kan; dan kunnen wij sproken droomen van zulk een kracht en schoonheid dat wij in ons hart kunnen bouwen aan een nieuwe wereld, een wereld waaraan de stormen van dezen tijd vreemd zijn.

En waarnaar wij allen, ieder op onze wijze, hunkerend uitzien.

FRITZ ABEL.

BLOKHUIS OP „NIJENBURG” TE HEILO.

Ontwerp: F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

BLOKHUIS TE MICHELBAACH.

Ontwerp en uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

VAN DE AZTEKEN.

I

JA, laat mij u dezen keer eens vertellen van de Azteken, eens iets vertellen van het oude, oude land Anahuac. Van het land, waaraan later, door den conquistador, den naam van Mexico zou gegeven worden.

Het is waar, onze kennis van den Aztek-tijd is niet zeer uitgebreid. Immers zoo goed als alles wat hier aan oorspronkelijke geschriften, aan boeken, aan hiëroglief-tabletten in Anahuac bestond, is door den Christen-veroveraar er zonder onderscheid verbrand en vernield.

Weinig maar is er bij die plundering over het hoofd gezien toen, en nog minder is gered kunnen worden.

Niettemin wil ik trachten, met behulp van dat wat wij dan toch weten van de Aztek zeden, van de Aztek godenverering, van de Aztek legenden, van dat wat ons dan bekend is van de Aztek ceremoniën en tempelfeesten, u een — al is het ook vaag — idee te geven van hoe hier eens het leven was in primitief Mexico.

Het is dan zeer waarschijnlijk — ja, bijkans wel zeker — dat reeds eeuwen en eeuwen vóór Christus' geboorte, Anahuac hare steden bezat. Groote steden, waarin tempels en machtige paleizen, waarin gerechtshoven en scholen en parken. Dat er reeds toen pyramiden hier bestonden, en men er goud- en zilver- en kopermijnen had.

Wie er in dien overouden tijd de bewoners waren van Anahuac?

Wij weten het niet.

Maar wel vertelt ons alles, alles wat wij er uit dat verleden gevonden hebben, van een groote, groote beschaving.

Van een beschaving, wonderbaarlijk gelijkend op die eens van het oude Egypte.

Ah! de schoone tempels, de rijk gesculpteerde outaren, de majestueuze paleizen, de indrukwekkende vestingwallen en bastions, de giganteske pyramiden en torens, uit dat voorheen! Nóg vindt gij ze hier terug in hunne enorme ruïnen. Nóg vindt gij ze hier overal, — in het bewoonde land, verloren in de droeve woestijnen, en ver, ver weg in de stille wouden van het zuiden.

In Tula, in Palenque, in Yucatan, in Oaxaca, in Cholula. . .

O ja, in Palenque, waar, midden in de tropische bosschen van Chiapas, sluimeren de geheimzinnige „casas de piedras,” de geheimzinnige „steenen huizen,” — waar, bedolven schier onder gevallen stammen en overdekt door mossen en varens en lianen, liggen de ruïnen van een fabelachtige stad,

BLOKHUIS TE FÜRSTENWALDE AAN DE SPREE.
 Ontwerp en uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

van een stad welke eens driemaal de uitgebreidheid van Londen zou hebben gehad.

En in Cholula, waar, begroeid nu met boomen en struiken, met gras en wilde bloemen, de geweldige pyramide van Quetzalcoatl, de pyramide van den „God der lucht,” hare oude, wijze kruin ten hemel heft.

O, want zij is wel heel, heel antiek, de groene pyramide van Quetzalcoatl. Zelfs zou zij, volgens de Aztek legende — een legende welke zooals gij zien zult verrassend overeenstemt met de Hebreuwsche vertellingen van den zondvloed en van den toren van Babel — gebouwd zijn door een geslacht van reuzen, afstammend van de overlevenden van een grooten wereldvloed, in wier voornemen het lag de pyramide hemelhoog te maken. Ongelukkig echter wekte dit laatste plan dermate de gramschap der goden, dat deze de bouwers met den vuurdood straften.

Hemelhoog is het bouwwerk der reuzen dus toen niet geworden.

Toch, — — een pyramide van vijf en twintig meter bovengronds, met basislijnen van meer dan driehonderd meter, het dubbele dus van die der groote Cheops!....

Zoo treft gij dan weer andere pyramiden, weer andere ruïnen, weer andere wondere relieken, bij het dorpje San Juan Teotihuacan, niet ver van de tegenwoordige hoofdstad.

Geheimzinnige oudheden ook alle weer, oudheden waarvan wij och! zoo weinig maar weten.

Daar vindt gij in een land van lava en cactussen, de pyramiden van de Zon en van de Maan, pyramiden welke zich zoo ver ondergronds nog uitstrekken, dat men met reden vermoedt, dat zij de grootste der Egyptische- in afmetingen overtreffen.

Daar vindt gij sporen nog, welke wijzen op een pré-historische stad van reuzenlijnen, op een giganteske stad van tempels, omringd door muren en vestingen.

Daar vindt gij een citadel nog, „la Ciudadela”, met wallen van meer dan negen meter hoogte bij zestig meter dikte.

En ook, kamers treft gij er nog, meer dan tweeduizend jaren oude kamers, in de kleinere pyramiden en in die van de Maan, — vreemd kille vertrekken, waarvan de muren in de schoonste kleuren nog versierd zijn en betekend.

Doodenkamers misschien wel, eens....

.....

II.

Evenwel, — staan wij onwetend tegenover de alleroudste geschiedenis van Anahuac, onwetend bijkans ook tegenover het daarop er volgend tijdperk der Tolteken —, van den lateren Aztek bewoner, althans van de Azteken uit den keizerstijd der Moctezuma's, is ons meer bekend.

Zoo weten wij dan om te beginnen, dat tegen het eind der twaalfde eeuw, omstreeks 1196, de Azteken Anahuac kwamen bewonen, en dat zij er in 1325, op de plaats waarthans Mexico-City ligt, hun eerste tempelstad, hun hoofdstad Tenochtitlan, begonnen te bouwen.

Tenochtitlan, waarvoor de plaats door iets wonderbaarlijks hun was aangewezen!

Want vertelt ons de legende niet, dat de Azteken bij hunne omzwervingen in Anahuac, juist dáár een gouden arend van ongekende grootte en schoonheid, de uitgeslagen vleugels naar de opgaande zon gekeerd, met een slang in de klauwen op een cactus zagen zitten?

Dus werd er dan in 1325 met het bouwen der geweldige Aztek tempelstad een aanvang gemaakt, — verzezen er uit riet en

biezen en maguey-blad de eerste woningen rond den heuvel van Chapultepec, kwamen er boven het water de eerste paalhutten te staan. Ontstond een primitief Tenochtitlan, dat gevolgd zou worden later door eene veste van huizen en wallen uit in de zon gebakken klei, van tempels en paleizen uit kunstig gehouwen steen, — een Tenochtitlan, dat eens worden zou, een groote stad van vreemd schoone gebouwen en giganteske tempels, van hangende- en drijvende tuinen, van wondere paleizen en kostbare paviljoens.

Want „wilden” — en hoe vaak hoorde ik de Azteken niet dús betitelen — waren de bouwers van Tenochtitlan geenszins. Integendeel, gelijk de Tolteken en de vóór dezen, Anahuac bewonende volken, bezaten zij een cultuur welke in merkwaardig vele opzichten denken doet aan de beschaving van het Egypte der pharao's, bezaten zij kunstenaars, bezaten zij geleerden, bezaten zij staatslieden en wijze rechters.

Zoo bouwden zij er dan overal in het nieuwe land hunne altaren, hunne teocali's, hunne tempels in pyramide-vorm, hunne terrassen en trappen en heilige torens.

Laaiden er weldra overal in Anahuac hunne vuren, hunne geheiligde vuren, welke — gelijk die eens in Vesta's tempel — nooit dooven mochten.

BLOKHUIS OP „NIJENBURG” TE HEILO.
 Ontwerp F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

BLOKHUIS TE HANNOVER.

Ontwerp: F. Abel. Uitvoering: Christoph & Unmack A. G. Niesky o/L. (Silezië).

Kringelde er overal de teere rook van zacht smeulende geurkruiden en gommen en harsen.

En in kostbare paleizen en lusthoven kwamen er hunne in kleurige veeren gewaden gekleede krijgsoversten en waardigheidsbekleeders en edelknappen te wonen.

Terwijl vanuit den grooten burcht op den Chapul-tepec heuvel, de almachtige Aztek koningen — een Totoquiyauhtzin, een Chimalpopoca, een Tetzpanquetzaltzin, een Ixlilochtli, een Netzahualcoyotl — over het land Anahuac zouden heerschappij voeren.

O neen! een volk van onwetende, naaktgaande wilden, — en nóg eens, hoe velen niet denken zich hen zoo —, waren de Azteken zeker niet. Daarvan overtuigen ons ook wel hunne manuscripten, hunne geschiedtabletten, de boeken en de rollen hunner schriftgeleerden. Hunne manuscripten, welke waren geteekend op katoenen doeken, of op zeer zorgvuldig gelooiden huiden, of op een stof gemaakt uit zijde en gom, of — en dat was wel het meest gebruikelijk — op een fijn weefsel van aloë-vezel, op een soort van papier dat, wanneer goed bereid en geglansd, zachter en mooier was dan perkament. Hunne tabletten, hunne hard-steenen geschiedtafelen, waarin met een uiterst geduld en zorg de kleine geheimzinnige hiërogliefen waren gebeiteld.

En bezien wij, onder alle merkwaardigheden welke het Museo Nacional de Mexico, uit het oude Anahuac nog heeft weten bijeenbrengen, onder alle die kunstig gehouwen zuilen en obeliskken en caryatiden en met turkooizen ingelegde afgodsbeelden, onder alle die bas-reliëfs en steenen kisten en urnen en vazen, onder alle die granieten leeuwen en tijgers en padden en ratelslangen, uit den voor-Spaanschen tijd hier, eens den grooten Aztek steen, den „Steen der Zon.”

Bezien wij van dezen geweldigen monoliet eens aandachtig de sculptuur: in het midden, het masker van Tonatiuh, van den god der zon; daar omheen, in vier vierkanten, afbeeldingen van de jaargetijden; daar weer om, in een cirkel, twintig vakjes, ieder met een beeltenisje, voorstellende de twintig dagen der Aztek maand; weer daar buiten, veertig kleinere vakjes, in ieder waarvan vijf stippen, voorstellende de vijf dagen der week; het geheel omsloten door de lichamen van twee slangen, zinnebeelden van den Tijd.

Was dat het werk van onwetenden?

Was dat wel het werk van achterlijke wilden, deze Aztek-tijdrekening, deze tijdrekening waarbij het jaar verdeeld werd in achttien maanden van twintig dagen, plus, zooals bij de oude Egyptenaren, vijf extra dagen om het getal driehonderd vijf en zestig te volmaken, — deze tijdrekening waarbij de maand verdeeld werd in vier weken van vijf dagen, en de einddag van iedere week tot markt- en feestdag was bestemd?

Dùs treft ons telkens en telkens de groote overeenkomst tusschen de cultuur der oude Anahuacbewoners, en die van het vroegere Egypte. En het is wel merkwaardig hoe deze analogie zelfs doorgaat daar, waar het het gewone, alledaagsche leven er gold.

Zoo bijvoorbeeld, het zich voor alles ten nutte maken van één bijzondere plant.

De Egyptenaren, weten wij, hadden den papyrus. Welnu, vinden wij daarvoor bij de Azteken niet de maguey, de blauw-groene agave?

„El arbol de las maravillas,” noemden de Spanjaarden deze Anahuac plant, en werkelijk, een „wonderstruik” was zij. Want wat konden de Azteken al niet uit haar maken! Dienden hare doornig getande reuzenbladeren nu eens tot het vervaardigen van een zacht, perkamentachtig papier, een andere maal gebruikte men hare in de zon gebleekte vezels, voor het weven van doeken en gordels en sandalen, of men sneed de bladeren en dekte er de woonhuizen mede. Leverden de scherpe, goudbruine bladspitsen uitmuntende naainaalden, de gedroogde bloemstengel aanzetrijmen, de kern van dezen stengel kurken, uit het hart zijner maguey wist de Aztek daarentegen weer iets geheel anders te bereiden, namelijk een gerecht, een keurig gerecht, dat zeer zoet smaakte en heel voedzaam was.

En dan, niet waar, gaf de maguey hem zijn wijn, zijn „tlachique,” het godenvocht van Xochitl!

Zijn straffe, bedwelmende wijn, waaraan de Aztek zich nooit, nooit te buiten mocht gaan.

III.

Geloofden de Azteken ook al aan het bestaan van een Opperwezen, aan het bestaan van een Heer der Schepping, (dien zij in hunne gebeden aanspraken als: „de God waardoor wij leven”) ook aan hunne afgoden — meer dan tweehonderd bijgoden, naast een dertiental hoofdgoden — schreven zij wondere machten toe.

Hunne afgoden, waarvan Huitzilopotchli, de vreeselijke Huitzilopotchli, als eerste, als grootste, de beschermer hunner natie was.

Volgens de legende, — een legende welke merkwaardig overeenstemt weer met de incarnatie-mythen van den Ganges, Thibet en China —, zou deze Huitzilopotchli eens uit eene maagd geboren zijn. Immers, verhaald wordt hoe zijne moeder, een godvreesende vrouw, op een zekeren dag dat zij tempelwaarts ging, een bal van helkleurige veeren in de lucht zag zweven, welken zij opving en op hare borst wegstak. Waarop weldra zij zich zwanger voelde en zij eindigde met den gevreesden god te baren, welke, gelijk Minerva, gewapend ter wereld kwam, een speer in de rechter-, een schild in de linkerhand, het hoofd bedekt met een kam van groene pluimen.

En een bloeddorstige god bleek deze beschermer van Anahuac!

Een monsterachtige god bleek deze Huitzilopotchli! Want vergde hij, naast alle kostbaarheden welke men hem ten geschenke bood, naast de hoogste tempels, naast de statigste der Aztek paleizen, niet nog de harten van ontelbare menschenoffers op zijne trieste outaren?

Zonder twijfel waren, zooals bij de Tolteken, ook in den beginne bij de Azteken, de religieuze plechtigheden van een licht en opgewekt karakter; bestonden er de godsdienstige feesten in het houden van optochten, in het zingen van vaderlandsche liederen en in het offeren van bloemen, vruchten, rijpe maïs en zoeten wierook; mocht hoogstens dierenbloed er bij die gelegenheden de altaren der godheid bevloeien.

Evenwel, in den aanvang van de veertiende eeuw, zien wij bij de bewoners van Anahuac ook het offeren van gevangenen en slaven plaats hebben. En al is het waar dat zulks in het begin niet vaak gebeurde, gaandeweg, gaandeweg toch kwamen de gevallen meer voor.

Totdat op het laatst geen feest kon gevierd worden, of er stroomde menschenbloed.

Zoo ook op den grooten dag ter eere van hun god Tezcatlipoca, ter eere van de „Ziel der wereld”.

Op den grooten dag ter eere van hem, die eens de aarde zou hebben geschapen, en dien men zich dacht als een knappe man, begiftigd met eeuwige jeugd.

Een jaar tevoren reeds werd dan voor dit gewichtige feest een gevangene van bijzondere lichaamsschoonheid uitgekozen, om deze geheimzinnige godheid voor te stellen. En bepaalde priesters werden er aangewezen om het toekomstig slachtoffer te onderwijzen hoe zich waardiglijk als Tezcat-

lipoca te bewegen en te gedragen. Gekleed in een kostbaar gewaad, vergezeld door koninklijke pages, bewierookt en met welriekende bloemen bestrooid waar hij zich ook maar vertoonde, leidde zulk een gevangene een lui, weelderig leven met de vier schoone meisjes welke, onder de namen der hoofdgodinnen, als vrouwen hem waren toegevoegd.

Wierp in de straten de menigte zich voor hem op de knieën, aan de feestmalen der grooten werd hij met alle eer verschuldigd aan een god behandeld.

.....
Tot de noodlottige feestdag aanbrak.

En een koninklijke boot hem over het meer naar den eersten tempel van Tenochtitlan bracht.

Zes priesters in zwarte, met hiërogliefen bedekte mantels hem naar den offersteen zouden geleiden.

Men hem tot heil van de „Ziel der wereld" dooden zou.

.....
Op het offerblok uitgestrekt, hoofd en ledematen vastgehouden door vijf langharige godsknechten, werd nu den gevangene door een in scharlaken gekleede priester de borst met een scherp mes van „itzli" opengesneden en het hart uitgerukt.

Tezcatlipoca en de zon ter eere....

Dùs werd bij de Azteken een mensch geofferd.

Niet alleen mannen, maar ook vrouwen en — in tijden van groote droogte, waarbij men Tlaloc, den „god van den regen", zijn zegen afsmeekte — ook kinderen en zelfs zuigelingen.

Hoevelen men zoo wel in een jaar doodde? Het is al zeer moeilijk te zeggen. Evenwel geen der beschrijvers van Anahuac gaat in zijn schatting hiervan, beneden het getal twintigduizend. Ja, zelfs zouden ter eere van het in gebruik nemen van den tempel voor Huitzilopotchli, in 1486, zeventigduizend mannen zijn geofferd.

Toch, hoe wreed deze ceremonie van het hartuitrukken ook was, nooit had zij iets verlagends voor het slachtoffer. Integendeel, het werd bij de Azteken als een hooge eer beschouwd, voor de goden te mogen sterven, en menig koning, menig edelman, koos er vrijwillig zulk een dood, als zijnde deze, volgens het geloof, de zekerste weg naar het paradijs.

Maar toch ook goedaardige goden, zachte, welwillende goden, goden welke geen bloed, geen vernietiging vroegen, beschermden Anahuac.

Zoo bijvoorbeeld Quetzalcoatl, de „god der lucht".

De edelmoedige Quetzalcoatl, die gedurende zijn aardisch bestaan, landbouw, staatswetenschap, en het gebruik van metalen zou hebben onderwezen.

Waarvoor op de geweldige pyramide van Cholula de kostbaarste altaren waren opgericht, waarvoor in immer laaiende vuren de geurigste gommen en kruiden werden gebrand, waarvan overal de beeltenissen versierd waren met goud en met juweelen en met turkooizenmozaïek.

Quetzalcoatl, de Geheimzinnige, die eens in een boot van slangenhuiden de groote, stille wereldzee bevaren zou, om te gaan naar het wonderschoone fabelland Tlapallan...

THEO DE VEER.

Iets over Amsterdamsche weezen.

II. IN HET MAAGDENHUIS.

SCHREVEN wij een vorige maal een en ander omtrent weesjes en weeshuis der Ned. Herv. Diaconie, thans willen wij u een weinig bezighouden met de Roomsche Katholieke weezeninrichting, het z.g. „Maagdenhuis", aan het Spui gelegen, en de bewoonsters daarvan.

Het eerst volgen hier eenige aantekeningen omtrent de stichting. De heer T. C. M. H. van Rijkevorsel, een der vroegere regenten, schrijft in zijn geschiedenis van deze stichting o. a. : „Het eerste authentieke stuk, waarin wij haar vermeld vinden, is het testament van den „eersame Laurens Pietersz in de Spiegel, inwonende Poirter dezer stad" *). Deze Spiegel (aldus geheeten naar het door hem bewoonde huis „In de Spiegel" aan het Damrak), was de vader van een der stichteressen Maria Laurens Spiegel, die met Aeltie Pieters Foppens te zamen besloot tot de opname van wees-

meisjes, die vanwege de door het Burgerweeshuis gestelde eischen omtrent zooveeljarig burgerschap, enz. daar geen plaats meer konden vinden. Deze eerste kinderen zouden volgens sommigen in een huis op het Begijnhof zijn ondergebracht.

Al spoedig kwamen er moeilijke dagen voor de jongestichting. Bij gelegenheid der onderwerping van de stad aan den Prins kwam er een groote verandering in de regeering. In 1577 besloten n.l. de Staten van Holland, dat Amsterdam „onder de gehoorzaamheid en regeering van Zijne Excellentie" gebracht worden moest. De oude overheid werd door een nieuwe vervangen. Ook de besturen der geestelijke godshuizen werden afgezet, en ook in het stads-weeshuis kwam al spoedig een andere geest heerschen, waardoor de uitoefening van den roomschen godsdienst door de aldaar verpleegden moeilijker werd. De stichters vonden daarin aanleiding, de Katholieke meisjes uit dat gesticht bij hun andere beschermelingen op te nemen. In 1579 verhuurden de zusters van het Sint Margaretha-Convent, — naar het heet om het zoodoende tegen verbeurdverklaring te vrijwaren — hun klooster aan de genoemde stichters, ter bewoning „van de arme meyskens". Niet lang bleven de weezen echter dat klooster bewonen. Reeds in 1585 moesten zij het wederom verlaten. De stad richtte het huis voor een ander doel in, en de meisjes werden overgebracht naar een huis op den Nieuwezijds Voorburgwal, het vijfde benoorden de Lijnbaansteeg, dat aan den achterkant op den Achterburgwal uitkwam.

In het jaar 1628 echter zou dat reizen en trekken der „arme meyskens" ophouden. De regenten lieten een eigen huis bouwen, aan het Beneden Spui, ongeveer ter plaatse van het latere rectoraat van het Maagdenhuis. Men moet zich deze plaats omstreeks dien tijd heel anders voorstellen dan zij er tegenwoordig uitziet. Het was een vrij moerassig stuk gronds, aan het uiteinde der stad bij de veste gelegen, en begrensd ten Noorden door het Spui, ten Oosten door de huizen van de Ossenmarkt (de tegenwoordige Kalverstraat), ten zuiden door den Heiligen Weg, en ten Westen door de

R. K. MAAGDENHUIS.

HUIS- EN UITGAANSKLEEDING VOOR ZONDAG EN IN DE WEEK

*) Deze Laurens Pietersz. Spiegel was de vader van den bekenden dichter Hendrik Spiegel.

Stadsvest. Het nieuwe huis was betrekkelijk klein; de voorpui bestond uit twee smalle spitsgevels.

In de jaren 1684, 1737 en 1752 werd het huis zeer aanmerkelijk vergroot. En nochtans bleek het bij de toenemende uitbreiding van het aantal wezen (in 1782 waren er 272) te ongeschikt en te klein, en in 1783 werd besloten, op dezelfde plaats van het oude, tusschen Handboog- en Voetboogstraat, een nieuw weeshuis te bouwen. Zoo geschiedde. En het tegenwoordige Maagdenhuis, met zijn monumentale verhoudingen, ruime vertrekken en fraaien eenvoud, kwam tot stand. In 1787 werd het door de wezen betrokken, die gedurende den bouw in het Spinhuis waren ondergebracht.

Het ligt niet in den aard van dit korte artikel, u een beschrijving van het huis zelve te geven, al vindt men er menig onderwerp voor een kunst-, oudheidkundige of religieuze beschouwing. Eer ligt het op onzen weg, thans nog een en ander over de inwonende meisjes te vertellen, en wel over het typische, dat hen van andere weesjes onderscheidt, n.l. hunne kleeding, die hen als bewoonsters van het „Maagdenhuis” aan elken Amsterdammer kenbaar maakt. De kleeding dezer weesmeisjes kan men op onze afbeeldingen in

al haar eigenaardigheden gedemonstreerd vinden. Op de voorplaat treft men een drietal meisjes aan in haar uitgaanskleeding. Deze kleeding bestaat in een japon van zwart laken, — lijf en rok — dat gesloten is in de taille; aan het lijf zijn een viertal pandjes gezet, welke niet onder den rok tot meerdere stevigheid worden gedragen, doch die als, zij het dan ook allereenvoudigste versiering of garneering, over den rok vallen. Voorts dragen de meisjes een halsdoek van wit katoen. Deze wordt zorgzaam in drie plooiën gevouwen, welke dan vanachter op elkander gespeld zijn, en van voren uit elkander vallen in den vorm van een W. Tot vóór den oorlog werden des Zondags halsdoeken van wit neteldoek gedragen, wat nog wél zo aardig stond, maar vanwege den stijfsel-nood moesten deze worden afgeschaft. Wat jammer genoeg is, dunkt ons.

Om den hals worden lichtblauwe strikjes gedragen, wat naar ons van bevoegde zijde verzekerd werd, geen enkele symbolische beteekenis heeft, en slechts dient tot bedekking van den hals, naar ons werd medegedeeld, als een soort dasje. Waarom, zoo hebben wij ons echter altijd bij het zien van die strikjes afgevraagd, waarom nu juist blauw, terwijl de verdere kleeding der meisjes zoo streng zwart en wit is. En wij waagden de veronderstelling, dat de zorgzame en vrome regentessen die het eerst deze dracht voor de meisjes bepaalden, dat blauw kozen met een vrome bijgedachte; immers de bijzondere patrones der Katholieke jonge meisjes is de maagd Maria. Kleedde men vroeger sommige Katholieke kinderen tot hun zevende jaar niet uitsluitend of althans gedeeltelijk in het blauw en noemde men die kinderen dan niet Maria-kinderen, opgedragen als zij waren aan de moeder Gods? — Doch wij geven gaarne ons inzicht voor beter. In vroeger tijd droegen de meisjes een snoertje roode koralen, naar wij vernamen; zou dat dan wellicht in tijden van nauwer gemeenschap met Burgerlijk Stadsbestuur een concessie aan de Amsterdamsche kleuren geweest zijn?....

Om nog even op de kleeding der meisjes op de groote plaat terug te komen: de twee die achteraan staan, zijn in hun werkpakje; d. w. z. over hun gewone zwarte japon dragen zij een laag wit schort en de groote, officiele halsdoeken zijn afgelegd. Andere, een speciale werkkleeding, wordt niet gedragen. Op den naaiwinkel is de eenige extra uitrusting een roodgeruit bont schortje. Als een eigenaardigheid van het uitgaanspakje moet nog worden aangestipt, dat daarbij des Zondags in den zomer een wit schortje het zwarte ver-
vangt.

Het meest karakteristieke van de uitrusting der meisjes is ook hier alweer de muts. Zij heeft een geestigen mooien vorm, die tevens toch den indruk van een zekere stemmigheid wekt. Zij is van wit katoen vervaardigd, en heeft een rand, „liget” genaamd, van geribde stof, die speciaal daarvoor geweven is. De bol is van voren met ruimte aan de „liget” genaaid in den vorm van een W. De muts wordt naar het hoofd geplooid met vanonder zes plooiën, die men er inspeldt. Wat er in de lengte overblijft, wordt netjes opgerold, en de liget komt daar overheen. Van voren is de muts versierd met zilveren spelden. Bekijk u dat aardige mutsje op de afbeeldingen eens met aandacht, en u zult niet kunnen ontkennen, dat het in al zijn eenvoud toch bijzonder sierlijk is.

Ter bevoegder plaatse konden wij geen bevestiging krijgen van ons vermoeden, dat de kleeding in den loop der tijden nogal gewijzigd is. Behalve dan het vervangen van het roode koralensnoertje voor het blauwe strikje.

Tot zoover ons praatje over de kleeding der „meyskens” uit het Maagdenhuis.

Vermelden wij, alvorens te besluiten, nog even, dat er op het Spui thans 107 meisjes worden verzorgd, terwijl katholieke weesjongens apart verzorging vinden in het jongenshuis op de Lauriergracht.
(Wordt vervolgd). S.

R. K. MAAGDENHUIS.
UITGAANS- EN HUISKLEEDING.

DE KOMMA.

In „Buiten” van 17 Juli wordt, o. a. door ’t bekende voorbeeld van ’t grafschrift van Vrouw Griet, gewezen op de beteekenis van het leesteken, dat komma heet.

Er zijn meer van die volksraadsels, bij welke de sleutel tot de oplossing in de plaatsing der komma schuilt. Noemen wij slechts:

„In Adorp staat een kerk bovenop een toren.”

Ook kennen wij uit onze jeugd het „Ra, ra, wat is dat?” van:

Een koning van een zeker land
Die had tien vingers aan elke hand
Vijf en twintig aan handen en voeten.
Hoe zal men dit wel lezen moeten?

En evenzeer mag op algemeene bekendheid bogen het raadsel: „Een boer heeft een varken en de moeder van den boer is ook de vader van het varken.”

De komma besliste soms over het lot en leven van een mensch. Men verhaalt n. l. dat indertijd de Czarina-Moeder, die in Rusland hoog geschat werd om haar edele karaktertrekken, op de tafel van haar man een verzoekschrift om genade van een politieken misdadiger zag liggen. De

Czar had aan den kant er bij geschreven: „In geen geval, naar Siberië”. De Czarina nam de pen en schraptte de komma door. Haar man zag het en... liet de doorhaling staan!

Een treffend voorbeeld, hoe de veronachtzaming van een enkele komma iemand duizende guldens schade kan berokkenen, vond ik opgeteekend in Orison Swett Marden’s „Worstelen en Overwinnen”. Een makelaar telegrafeert aan een koopman: „Wordt mij 10000 schepels tarwe aangeboden tegen P. St. 1.00— zal ik koopen of is prijs te hoog?” En de koopman seint terug: „Geen enkele prijs te hoog.” Achter het woord enkele viel de komma weg, en... dat kostte den man een klein kapitaal!

Wat zoo’n onnoozele komma, ook wel apostrophe genoemd, beteekenen kan leert ons het volgende geval. Het betreft een proces, gevoerd over de uitlegging van een testament. Twee neven van een overleden erfoom beweerden dat in de uiterste wilsbeschikking stond: „à chacun deux cent mille francs,” maar de overige erfgenamen meenden te moeten lezen: „à chacun d’eux cent mille francs”.

Voor ieder der beide neven beteekende die simpele komma in de hoogte niet meer of minder dan een verschil van een halve ton gouds.

Een geval van anderen aard betrof een Amerikaansch

R. K. MAAGDENHUIS.
UITGAANS- EN HUISKLEEDING.

nadat ik den dood nabij was tengevolge van het innemen van vijf flesschen van uw geneesmiddel." Typisch voorbeeld van averechtsche reclame!

koopman in patentgeneesmiddelen, die een vordering instelde tegen den eigenaar van een groot dagblad wegens het weglaten van een komma. Het achterwege blijven van dat leesteeke tje berokkende den koopman onnoemelijkeschade, ja, dreigde zijn reputatie voor altijd verloren te doen gaan. In een, als advertentie aangeboden, getuigschrift betreffende zeker geneesmiddel stond n.l. te lezen: „Ik ben thans hersteld, F. W. DRIJVER.

HOE DE DIEREN SPREKEN.

DOOR WILLIAM J. LONG

Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

I. EEN HONDENVERTOONING.

HEBT ge ooit een ontmoeting van twee bevriende honden gezien, als de een den ander duidelijk trachtte te maken, dat hij een ontdekking had gedaan? Als ze een oogenblik met de neuzen tegen elkaar in een wonderlijk zwijgend onderhoud stonden, dan met den staart kwispelden ten teeken van wederzijdsch begripen en er samen vandoor gingen voor de een of andere hondensmulpertij?

Zoo'n kleine vertooning vestigde vele jaren geleden het eerst mijn aandacht op het feit van onderlinge gedachtenwisseling der dieren en bracht mij in 't onbekende spoor dat we nu zullen volgen. En men zal merken dat 't een echt boschpad is, onduidelijk en eenzaam, dat er telkens plaatsen zijn waar 't dood schijnt te loopen, waar men gemakkelijk verdwalen kan en dat nergens te kennen geeft wat er aan den anderen kant wacht.

Op een zomermiddag zat ik aan het open raam te lezen, terwijl mijn oude setter, Don, languit in de schaduw van een jasmijnboschje lag. Hij had zich een gemakkelijke kuil gegraven en genoot van de aanraking met de koele aarde, toen een dikke, kleine terrier, de lieveling van een buurman, in zichtbare opwinding aan kwam draven om den ouden hond te wekken. Don beurde zijn kop half op, herkende zijn vriend Nip en klopte lui met zijn staart op den grond.

„'t Is goed hoor, hondje. Je maakt je altijd druk over iets dat niks om 't lijf heeft; maar hinder me nu niet op zoo'n warmen dag,” zei hij in hondetaal en liet zijn kop vallen om weer verder te slapen.

Maar Nip liet zich niet afschepen, want hij had iets heel belangrijks op 't hart. Hij gaf Don een harden duw en de oude hond sprong op alsof hij geëlectriseerd was. Gedurende een tijdsverloop van misschien vijf seconden stonden ze roerloos, in spanning met hun snuiten bijna tegen elkaar; toen begon Dons pluimstaart te wuiven.

„O, ik snap het al!” zei hij; en Nips staartstompje kwispelde hevige, alsof hij er aan toe wilde voegen: „Goddank dat je 't eindelijk doet!” Een oogenblik later sprongen ze weg en verdwenen om een hoek van het huis.

Hier was wat aan de hand, dus ik glipte de achterdeur uit om er 't mijne van te hebben. De honden lieten niet op me en wisten waarschijnlijk niet dat ze bespied werden; want ik

zorgde er goed voor me uit het gezicht te houden tot de vertoening afgelopen was. Ze leidden me door het hooiland, over het lapje weide en over een muur aan den voet van een half bebouwde heuvelhelling. Toen ik door een reet in den muur gluurde, zag ik Nip staan dansen en blaffen tegen een hoop rotsblokken en tusschen twee van de rotsblokken was een marmot 1) in 't nauw gedreven.

Wekenlang had Nip die marmot belegerd, die een hol op de heuvelhelling in een stuk roode klaver had, allergeschiktst voor groenteteelt. Wel twaalf keer, voor zoover ik weet, had het hondje den rakker nagezet; maar aangezien Nip dik was en de marmot geslepen, was de jacht altijd op 't zelfde uitgelopen: de eene speler dook met een uitdagend gefluit den grond in en liet den anderen machteloos buiten krabbelen of blaffen.

Elke verstandige hond zou zoo'n ongelijk spel gauw opgeven hebben; een terrier is echter geen verstandige hond. Eerst deed Nip al zijn best om Don in de zaak te betrekken; maar de oude Setter was al lang zijn prille jeugd door, toen elk soort van avontuur zijn belangstelling gaande kon maken. In tegenwoordigheid van patrijzen of houtsnippen raakte hij nog heerlijk in vuur en dan gleden de jaren als een kleed van hem af; maar domme marmotten en meer van dat „kleine wild” lieten hem voornaam onverschillig. Hij was een aristokraat met echt blauw bloed, en ik had er hem op afgericht om van alle dieren behalve van zijn eigen wild eens en vooral af te blijven. Dus toen hij een keer met Nip mee was gegaan en niets opwindenders dan een gat in den grond had gevonden, met den welbekenden geur van een marmot er bij, had hij den terrier aan zijn eigen vermaak overgelaten.

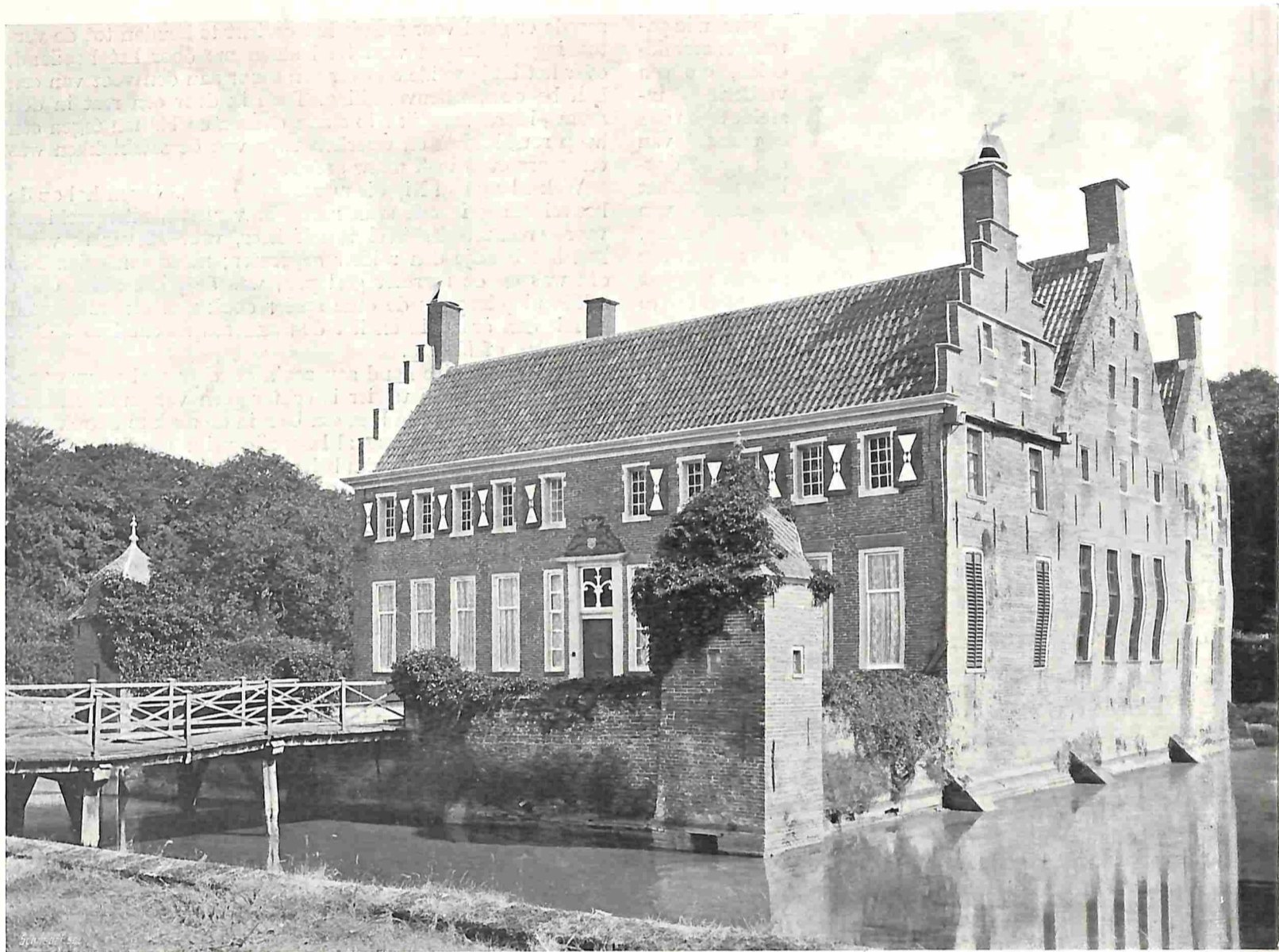
Als Nips snelheid hem in den steek liet, of de wind, was het allerkostelijkst om hem gade te slaan, hoe hij poesentaktiek trachtte aan te nemen, wegschool, kroop, listig een plan beeraamde om den terugtocht van den vijand af te snijden. Bijna elken dag trachtte hij toch nog weer het onbereikbare te bereiken; maar hij was te dik, te langzaam, te onbeholpen en ook te ongeduldig naar zijn hondenaard. Met de grootste inspanning kon hij zich stil houden als zijn wild behoedzaam den kop uit het hol stak om rondom zich heen te kijken; maar nauwelijks was de marmot een eindje van haar ingang weg, of het hondje begon in zijn schuilplaats zenuwachtig te bewegen en zijn staart (het eenige van een hond dat niet liegen kan) verried opgewonden zijn gemoedsbeweging. Onveranderlijk schoot hij te vroeg toe en de marmot had nog tijd genoeg om fluitend in haar hol te verdwijnen.

Op dezen zomermiddag echter had Nip meer geluk of beter overleg gebruikt. Of hij den heuvel omgegaan en onverhoeds van een anderen kant over den top was gekomen, of dat hij op zijn gewone plaatsje met meer dan gewoon geduld op wacht had gelegen, zou ik niet kunnen nagaan. Door een nieuwekrijgslist, of door een wending van het lot was hij stellig tusschen zijn prooi en haar toevlucht gekomen, waarop de marmot den heuvel af was gedraafd en een schuilplaats tusschen de rotsen had gezocht. Daar begaf Nips moed heni.

R. K. MAAGDENHUIS.
UITGAANS- EN HUISKLEEDING.

1) Marmota Monax.

DE BORG MENKEMA BIJ UITHUIZEN, DIE, MET SLOOPING BEDREIGD, AAN HET MUSEUM VAN OUDHEDEN TE GRONINGEN TEN GESCHENKE IS GEGEVEN EN MET STEUN VAN HET RIJK ZAL WORDEN GERESTAUREERD.

Hij was maar een klein hondje al blatte hij hard ; en 't gezicht van den grijzen veteraan met zijn rug tegen een rotsblok en beide flanken beschermd deed hem waarschijnlijk beseffen dat het heel iets anders is om op een weglopende marmot te jagen dan haar grot binnen te komen als zij je daar staat uit te dagen met haar kraalooogen en haar groote tanden ontbloot. Dus na een poosje dapper geblaft te hebben was Nip er van door gegaan om een grooter hond te halen.

Dat was alles natuurlijk genoeg, en echt iets voor een hond ; tenminste dat leek mij zoo, omdat ik andere hondjes op een dergelijke manier had zien optreden ; maar wat verbazing wakte van *deze* vertooning, was dat Nip geen moeite had om hulp te krijgen van een kampvechter, die tot op dat kritieke oogenblik zijn belangstelling geweigerd had. Door den muur zag ik hem Don recht naar de rotsen leiden.

De oude hond schoot er met zijn kop in, jankte eens toen hij gebeten werd, sleepte de marmot er uit, schudde ze en gaf haar een knauw om haar tot zwijgen te brengen ; toen, zonder dat het hem blijkbaar een zier kon schelen, liet hij Nip aan zijn lot over om den vijand te bijten en met veel vertoon af te maken.

De aantrekkingskracht van zoo'n dierenvertoning bestaat ten deele daarin, dat ze ons altijd met een vraag laat staan ; en de vraag die hier niet te beantwoorden viel was : hoe liet Nip den anderen hond weten wat hij wilde ?

Als men vertrouwd genoeg met honden is om te hebben ontdekt dat ze voor alle nauwkeurige inlichtingen op hun neus rekenen, dat ze als 't ware een reukschap inplaats van een landschap onophoudelijk voor zich hebben, zal men dadelijk zeggen : „Don moet de marmot geroken hebben,” maar dat is slechts een antwoord om er af te zijn, het verklaart de feiten niet, ziet ze niet eens onder oogen. Don kende de lucht van marmotten in 't algemeen al heel goed en was daarenboven bekend met den geur van deze bijzondere marmot die zijn vriendje belaagd had. Hij kende dien uit de eerste

hand van 't beest zelf, omdat hij zijn neus eens in 't hol gestoken had ; hij had er uit de tweede hand wat van opgevangen als Nip van zijn vruchteloze krabbelpartij terugkwam ; en zoo'n dwaze manier van jagen liet hem volkomen koud. Vele malen, eer de dag van afrekening kwam, was Nip in dezelfde opgewondenheid het erf op komen rennen met denzelfden geur van aarde en marmot aan zich, en, voorzoover men een hond naar zijn uitingen beoordeelen mag, Don had geen belangstelling getoond voor 't verhaal van den kleinen hond. Toch zorgde hij onmiddellijk dat hij meekwam, toen hij hoorde dat de welbekende marmottengeur nu nog wat meer beteekende dan een gat in den grond.

Dat er een soort van mededeeling tusschen de twee honden gewisseld werd is, dunkt mij, boven elken redelijken twijfel verheven ; en het is nu juist deze zwijgende en geheimzinnige soort van verstandhouding (de soort, die plaats heeft als uw hond bij u komt wanneer ge zit te lezen, u aandachtig in 't gezicht kijkt en u zonder woorden vertelt dat hij drinken wil of dat 't tijd voor hem is om naar bed gebracht te worden) die ik me nu voorstel duidelijk te maken. Voordat we echter dat spoor der stilte opgaan, is er nog een veel eenvoudiger taal, zooals er spreekt uit het gefluit van een kwartel of 't gehuil van een wolf, die we zoo goed mogelijk moeten trachten te vertolken. Want als onze ooren niet scherp genoeg zijn om onderscheid te maken tusschen de voedsel- en jachtkreten van een dier, of tusschen het minnelied van den kwartel en 't gejedel dat zijn verstrooiden koppel weer samenbrengt, zal 't voor ons te vergeefs zijn te vragen welke mededeeling of welke drang een wolvenmoeder een rennend jong nazendt, als ze haar kop opbeurt om het onafgebroken na te zien, en hij zijn hollen staakt om aan haar zij terug te keeren, alsof ze de duistere bosschen had doen weerschallen van haar verzamelkreet.

(Wordt vervolgd).